

ЛІТЕРАТУРА

1. Бизнес-план инвестиционного проекта. Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика. / Под ред. В.М. Попова.- М.: Финансы и статистика, 2001.
2. Бубенко И., Рамтяпин А. О методах оценки эффективности инвестиционных проектов //Экономика Украины. – 2003. – №12.
3. Вітлінський В.В., Верченко В.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К.:КНЕУ, 2000.- 292 с.
4. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації. – К.: ВІРА-Р, 1999.- 320 с.
5. Грачева М.В. Анализ проектных рисков. – М.: Финстатинформ, 1999.
6. Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты / Под общ. ред. В.В. Ковалева, З.А. Сובהа. – СПб: Питер. – 2001. – 242с.
7. Савчук В. Теория и практика оценки эффективности инвестиций в Украине //Экономика Украины. – 2003. – №12.
8. Солодова О.О. Врахування ризику при оцінці ефективності інвестиційних проєктів//Фінанси України. – 2000. – №9.
9. Сухоруков А. Проблемы повышения инвестиционной активности регионов //Экономика Украины. – 2002. – №8.

УДК 334.75

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ ТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СОНЯШНИКУ

Н.А.Іванова, асистент

Уманський державний аграрний університет

У структурі аграрно-промислового виробництва кожна складова продуктивних підкомплексів має свої, характерні особливості, що проявляються і розвиваються у співвідношенні і взаємозалежності між собою та з іншими структурними складовими економіки, формуючи на різних ієрархічних рівнях економіки різні типи відносин: організаційні, технологічні, соціальні, економічні, які в своїй системі і сукупності є також взаємозалежними складовими виробничих взаємовідносин. Визначальними в сукупності виробничих відносин є економічні. Саме економічні відносини мають генерувати загально визнані правила і принципи соціально-економічного розви-

тку, обумовлюючи відповідно до своєї досконалості причинно-наслідкові зв'язки щодо інших типів відносин — організаційних, технологічних, соціальних.

Проблеми економічних відносин в аграрно-промисловому виробництві досліджували такі відомі економісти як В.Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, М.П. Вітковський, П.І. Гайдуцький, М.Я. Дем'яненко, М.Ю. Коденська, О.В. Крисальний, П.А. Лайко, М.И. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, Т.Л. Мостенська, О.М. Онищенко, О.А. Рябчик, П.Т. Саблук, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин.

У дослідженнях цих вчених головна увага була зосереджена на питаннях підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, розробці механізмів державного регулювання, міжгалузевому паритету цін, розвитку ринкової економіки, формуванню ринків аграрно-продовольчої продукції.

Економічні відносини у сфері виробництва і переробки насіння соняшнику базуються на мотиваційному інтересі всіх зацікавлених та взаємодіючих сторін відносно вирощування соняшнику як сільськогосподарської культури та виробництва продовольчого насіння, його переробки й отримання олії і проміжних продуктів переробки та їх реалізації, чи/або подальшого їх використання в технологічному процесі виробництва та інших галузей економіки.

Зважаючи на велике і багатогранне народногосподарське значення продовольчого насіння соняшнику, економічні відносини в сфері його виробництва, реалізації і переробки є багаторівневими, складними та визначаються його кон'юнктурністю на внутрішньому і зовнішньому ринку аграрно-продовольчої продукції.

Розвиток внутрішнього ринку продовольчого насіння соняшнику, як системи товарно-грошових відносин, започатковується уже на господарському рівні, формуючи певні економічні взаємовідносини усередині господарства. Їх зміст і мотиваційний характер визначаються економічною основою господарювання — формою власності на капітал та залежать від внутрішньої виробничо-господарської структури й рівня економічної самостійності виробничих підрозділів (кооперативів, цехів, відділків, ферм), що стосується виконання всіх заходів щодо раціонального розміщення культури соняшнику в сівозміні, забезпечення матеріально-технічними засо-

бами та інтегрованими засобами захисту рослин і ґрунтів в процесі його вирощування й виробництва продовольчого насіння та просування до споживача: внутрішньогосподарського переробного підприємства, чи/або реалізації за межі господарства.

В основі економічних відносин лежить не тільки економічний інтерес, а всякий інший, в тому числі: матеріальний, професійний, духовний, моральний. Він проявляється в різних формах і напрямках і залежить перш за все від людини, її внутрішньої сутності та духовності. Важливе значення при цьому має організаційно-виробнича структура господарювання та вартість і структура задіяного у виробничому процесі капіталу. В загальному вигляді форми прояву економічного інтересу в сучасних умовах формування ринкової економіки можна подати за такою схемою: особистий інтерес, колективний (груповий), суспільний (громадський). Особистий інтерес проявляється конкретно особою залежно від організаційної форми господарювання в процесі її трудової діяльності щодо реалізації її права на працю, на відшкодування затрат робочої сили та через участь її капіталу, що був задіяний у виробничому процесі. Ця форма економічного інтересу реалізується в основному через оплату праці, її матеріальні стимули та шляхом перерозподілу прибутку на власні сертифікати пропорційно задіяному у виробничому процесі капіталу.

Певні економічні відносини розвиваються між сільськогосподарськими підприємствами з приводу їх конкурентоздатності на аграрно-продовольчому ринку щодо реалізації продовольчого соняшнику і продукції його переробки (олії, шроту і ін.). Такі відносини формуються як на рівні району за умови достатньо розвинутої ринкової інфраструктури (функціонування в районі промислових потужностей з переробки насіння соняшнику, торговельної мережі, включаючи аграрно-торгові дома та ін.), так і на міжрайонному рівні.

В сучасних умовах формування господарських структур на новій економічній основі — приватній формі власності на капітал (землю, засоби виробництва, працю), важливим шляхом ефективної організації виробництва продовольчого насіння соняшнику є розвиток економічних відносин сільськогосподарських підприємств з обслуговуючими підприємствами і організаціями, що стосується забезпечення техноло-

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 2, т.2, 2004

гічного процесу матеріально-технічними ресурсами та ефективнішого виробництва продукції, її збирання, зберігання, переробки та реалізації. Активізація цих відносин визначатиметься організаційно-фінансовою доступністю сільськогосподарських підприємств до ринку засобів виробництва, від наявності яких залежить забезпечення достатньої технічності і технологічності виробництва, оптимальний рівень його концентрації і ефективності та обсяги товарних ресурсів.

В системі економічних відносин господарства, що вирощують продовольче насіння соняшнику, знаходяться в значній економічній залежності від економічних взаємовідносин, що формуються з переробними підприємствами з приводу забезпечення товаровиробників матеріально-технічними й кредитно-фінансовими ресурсами за прямими зв'язками та оцінки якості насіння (вологість, олійність), що є основою реалізаційної ціни, та в кінцевому рахунку визначає рівень ефективності виробництва продовольчого соняшнику і продуктів його переробки. Цей рівень економічних відносин є найскладнішим і відповідальним, тому що саме на цьому рівні формується результативність господарювання як сільськогосподарських, так і переробних підприємств та відносини з державою з приводу оподаткування прибутків.

Відсутність достатнього досвіду комерційних відносин в умовах ринкової економіки вітчизняних товаровиробників у сільськогосподарському виробництві, а також у сфері закупівлі і переробки насіння соняшнику, фінансова незабезпеченість та нестабільність обмежує прямі економічні зв'язки з переробними підприємствами, породжує умови для народження комерційних посередників, яких мало цікавить підвищення ефективності як сільського господарства, так і промислових переробних підприємств. Для комерційних посередників важливо закупити насіння соняшнику за найнижчими цінами і отримати максимальний прибуток. В результаті створюються на ринку дві ціни: перша — ціна реалізації продукції сільськогосподарського товаровиробника, друга — ціна реалізації комерційних структур переробним підприємствам.

Сучасні економічні взаємовідносини у сфері виробництва і переробки сільськогосподарської продукції формуються під впливом реформаційних процесів у суспільстві, а саме: розподілу (приватизації так званої державної власності) і перерозподілу накопиченого в радянську епоху капіталу між власниками.

В результаті сформувалась (особливо це стосується до села) структура населення, в якій поки-що переважають незаможні верстви, які до того ж роз'єднані між собою, та психологічно покладаються не на власні сили, а за звичкою — на допомогу і підтримку держави.

Особливістю сучасного періоду розвитку економічних відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками і сферою переробки є те, що відбувається процес первісного нагромадження капіталу не лише у сфері макроекономіки, а й у приватному секторі, що сприяє формуванню підприємств та розвитку на селі підприємництва.

Очевидно, цей процес сприятиме появі численного середнього класу високої професіональності, матеріального і фінансового достатку.

Виходячи з цього, аграрна політика країни має поєднувати в собі не тільки мотиваційний механізм активізації діяльності щодо отримання прибутків (що є переважаючим у ринковій економіці), а й витончений механізм державного регулювання продуктових підкомплексів (зокрема олієжирового), господарюючих структур, підприємницької діяльності.

УДК 351.823.1

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Л.В.Курносенко, кандидат економічних наук

Одеський регіональний інститут державного управління

*Національної Академії державного управління при Президентові
України*

В контексті сучасної парадигми сталого розвитку економіки та обмеженості ресурсів головним джерелом і однією з умов забезпечення відтворювальних процесів, зростання обсягів виробництва агропромислової продукції, підвищення її конкурентоздатності є проведення рішучих дій з боку держави в напрямку активізації впровадження моделі інноваційного розвитку АПК.